

Z Tallinnu do Plzně: Viive Noor vede kurz ArtCampu a mluví o vlčích i estonské identitě

10.7.2025 - Monika Bechná | Západočeská univerzita v Plzni

Viive Noor patří k nejvýznamnějším postavám současné estonské ilustrace. Jako kurátorka tallinnského ilustračního trienále The Power of Pictures a viceprezidentka IBBY (International Board on Books for Young People) propojuje estonskou kulturu se světem. V Plzni působí jako lektorka ArtCampu na Západočeské univerzitě a její ilustrace lze nyní vidět na výstavě *Ilustrace: Tři cesty* v galerii Inkubátor. V rozhovoru prozrazuje, proč je pro ni Červená Karkulka milostným příběhem, jak objevila umění místo zoologie a proč je podle ní estonská dětská literatura tak silná. Mluví také o tom, jak tento národ dokáže uchovat svou identitu prostřednictvím jazyka a vzdělání.

Název kurzu, který vyučujete v rámci ArtCampu na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara (FDU) zní *Ilustrace / kombinované techniky*. Na jaké techniky tento název odkazuje?

Účastníci mohou používat jakékoliv techniky. Doufám, že budou používat i koláž, protože koláž je docela rychlá technika, což znamená, že budou schopni svou práci dokončit. Máme před sebou obrovské množství práce a není moc času – jen týden. Chci, aby se moji studenti nejen učili, ale aby se také bavili. Takže mohou používat techniky, ve kterých se cítí silní. Vidím, že někteří používají akvarel, barevná pera nebo cokoli jiného. Všechno je v pořádku. Co mám také velmi ráda je, že účastníci jsou velmi individuální. Občas se podívají na to, co dělají ostatní, ale všichni pracují ve velmi odlišných stylech a technikách. Je pro mě velmi zajímavé sledovat, jak pracují.

Podle vaší tvorby to vypadá, že jste si oblíbila příběh o Červené Karkulce. Proč jste si vybrala právě tuhle pohádku?

Původní Červená Karkulka je docela strašlivý příběh a dá se vyložit různým způsobem. Můžeme si ji vyložit třeba jako příběh o neposlušnosti dívek, které neposlouchají muže, a protože jsou velmi chytré, dosáhnou toho, co chtějí. Tedy jako jakousi feministickou pohádku. Ale pro mě je to velmi důležitý příběh, protože moje oblíbené zvíře je vlk. Dokonce jsem pracovala v zoo s vlky, když mi bylo 12 let. Byla to moje letní brigáda na 3 měsíce. Zvířata jsou pro mě velmi důležitá a doma jsem vždy měla psy. Psi a vlci jsou svou povahou velmi podobní. V dětství jsem si myslela, že lidé příběhu nerozumí. Pro mě to byl vždycky milostný příběh – mezi vlkem a Červenou Karkulkou. Pracovala jsem na umělecké akademii 13 let a jedním z úkolů pro studující bylo ilustrovat Červenou Karkulku a vytvořit svůj vlastní příběh. Během těch 13 let jsem viděla, že studenti vytvářeli své vlastní příběhy – někdy zvláštní, někdy fantastické. Měla jsem dokonce kuchařku na téma vlk a Červená Karkulka. Tento příběh je tak jednoduchý, že dává mnoho možností být kreativní – mnohem lepší než princové a princezny. Pohádka má mnoho různých vrstev a my všichni najdeme svou vlastní vrstvu v závislosti na našich zkušenostech a věku. Je to velmi univerzální pohádka.

Jednou jste řekla, že jste jako dítě chtěla být badatelkou. Máte pocit, že jste si tento sen splnila prostřednictvím ilustrace?

Chtěla jsem být badatelkou velmi dlouho. Učila jsem se latinské názvy zvířat a byla jsem si jistá, že půjdu na univerzitu studovat zeměpis nebo zoologii. Ale pak jsem šla na uměleckou školu a objevila jsem umění. Dostat se na uměleckou akademii, bylo to velmi obtížné – tolik lidí soutěžilo o jedno místo. Myslela jsem si, že pokud se na akademii nedostanu napoprvé, budu studovat něco spojeného s přírodou. Ale dostala jsem se a všechno se změnilo. Umění je jediná věc, kterou chci dělat.

Pochopila jsem, že umění je zkoumání světa. Je to totéž – jen témata jsou trochu jiná. Takže ano, vlastně jsem badatelkou.

Nejste jen ilustrátorkou, ale také kurátorkou tallinnského trienále The Power of Pictures. Proč tento název?

Jsem iniciátorkou a kurátorkou tohoto trienále. Název přišel od mé spolužačky, historičky umění, která byla ředitelkou výstavního oddělení Estonské národní knihovny. Myslím si, že nejsilnější stránka umění je právě to, že neexistuje jen jeden význam. Když jsem byla mladá a kunsthistorici mluvili o tom, co viděli v mých ilustracích, myslela jsem si, že jsou hloupí, protože ničemu nerozumí. Ale když jsem se dostala do vyššího věku, pochopila jsem, že je to normální. Všichni vidíme to, co vidíme. Lidé jsou různí a vidí různé věci.

Mohla byste představit estonskou ilustraci dětských knih a její postavení v estonské kultuře?

Je skutečně silná. Dětské knihy jsou pro nás velmi důležité. Protože je estonský národ počtem malý, podporuje náš stát vydávání dětských knih. Tak malý národ nemůže bez knih přežít. Naše děti čtou a jsou skutečně skvělými čtenáři. Všichni lidé v Estonsku uměli číst už v 19. století, protože jsme luteráni. Šlo o dvě důležité církevní události – křest a konfirmaci – a v Estonsku to nebylo možné projít těmito rituály, pokud jste neuměli číst. Čtení, knihy a vzdělání byly vždy velmi důležité. Lidé v Estonsku na venkově nebyli příliš bohatí, ale z každé rodiny šlo jedno – nejchytřejší – dítě na univerzitu. Všichni pracovali, aby byl na studium dostatek peněz.

Souvisí to s ochranou kultury proti sovětskému vlivu?

Nevím, jestli je to kvůli Sovětskému svazu. Dokonce i větší národy, než náš, ztratily svou kulturu a staly se z nich Rusové. Estonci jsou smíšený národ – když říkám, že jsem Estonka, je nutné dodat, že jedna babička byla Němka, druhá Švédka, někdo byl Žid, někdo Rus. Jsme skutečně smíšení, protože v naší zemi bylo mnoho válek. Estonce z nás dělá estonština. Možná je to důvod, proč jsou pro nás vzdělání a jazyk tak důležité.

Jste viceprezidentkou IBBY. Co to pro vás znamená?

Být viceprezidentkou není samo o sobě důležité – nyní to jen znamená práci, protože máme velmi málo lidí, jen osm osob, a hodně práce. Ale pomohlo mi to při přípravě tallinnského trienále. To, že jsem byla viceprezidentkou, mi dalo více možností, jak lidi spojit, jak je do Estonska přivést. První trienále se uskutečnilo v roce 2003. Stali jsme se nezávislími v roce 1991, ale sovětská armáda odešla teprve na začátku druhého tisíciletí. Bylo skutečně těžké cokoliv organizovat po kolapsu Sovětského svazu. Skutečně nezávislí jsme se cítili teprve po tom, co sovětské vojáky odešli. Takže naše členství v IBBY bylo možností propagovat estonskou kulturu a přivést zahraniční země do Estonska.

Funguje komunita ilustrátorů po celém světě dobře?

Ano, je to velmi silná komunita. Jak jednou řekl můj kolega: Všichni obýváme planetu ilustrace.

<https://info.zcu.cz/Z-Tallinnu-do-Plzne--Viive-Noor-vede-kurz-ArtCampu-a-mluvi-o-vcich-i-estonske-id-entite/clanek.jsp?id=8349>